

BUDŽETA KONTROLE

Eiropas budžeta kontrole tiek veikta visās ES iestādēs un dalībvalstu līmenī. Nozīmīgu kontroles darbu dažādos līmeņos veic Revīzijas palāta un Parlaments. Parlaments katru gadu pārbauda budžeta izpildi, lai par to sniegtu apstiprinājumu Eiropas Komisijai, citām ES iestādēm un aģentūrām.

JURIDISKAIS PAMATS

- Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 287., 317., 318., 319., 322. un 325. pants;
- Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 18. jūlija Regula (ES, Euratom) 2018/1046 par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, ar kuru groza Regulas (ES) Nr. 1296/2013, (ES) Nr. 1301/2013, (ES) Nr. 1303/2013, (ES) Nr. 1304/2013, (ES) Nr. 1309/2013, (ES) Nr. 1316/2013, (ES) Nr. 223/2014, (ES) Nr. 283/2014 un Lēmumu Nr. 541/2014/ES un atceļ Regulu (ES, Euratom) Nr. 966/2012, jo īpaši II sadaļas 7. nodaļa par pareizas finanšu pārvaldības principu un sniegumu un XIV sadaļa par ārējo revīziju un budžeta izpildes apstiprināšanu;
- Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas 2013. gada 2. decembra Iestāžu nolīguma par budžeta disciplīnu, sadarbību budžeta jautājumos un pareizu finanšu pārvaldību III daļa;
- Eiropas Parlamenta Reglamenta II sadaļas 6. nodaļas 92.a, 93. un 94. pants; V sadaļas 2. nodaļas 125. pants; IV pielikums.

MĒRĶI

Nodrošināt budžeta operāciju un finanšu kontroles sistēmu likumību, precizitāti un pareizu finansiālo pārvaldību, kā arī Eiropas Savienības budžeta pareizu finanšu pārvaldību (ievērojot taupības, lietderīguma un efektivitātes principus), Eiropas Revīzijas palātai un Eiropas Parlamentam visu laiku pārliecinoties par to, ka mērķi tiek sasniegti (izpildes kritēriji).

SASNIEGUMI

A. Kontrole dalībvalstu līmenī

Ieņēmumu un izdevumu sākotnējo kontroli lielākoties veic dalībvalstu iestādes. Tās ir saglabājušas savas pilnvaras, it īpaši attiecībā uz tradicionālajiem pašu resursiem (sk. faktu lapu [1.4.1.](#)) – jomā, kurā to rīcībā ir vajadzīgās procedūras attiecīgo summu iekasēšanai un kontrolei. Šajā sakarībā jāpiebilst, ka 2014. gada 26. maijā^[1] Padome pieņēma tiesību aktu kopumu, tostarp jaunu lēmumu par pašu resursiem, ar kuru pašu resursu sistēmā laikposmam no 2014. gada līdz 2020. gadam tiek ieviestas dažas izmaiņas. Jaunos noteikumus par pašu resursiem sāka piemērot 2016. gada 1. oktobrī, kad stājās spēkā minētais lēmums, ar

[1]Padomes 2014. gada 26. maija Lēmums 2014/335/ES, Euratom par Eiropas Savienības pašu resursu sistēmu, OV L 168, 7.6.2014., 105. lpp.

atpakaļejošu spēku no 2014. gada 1. janvāra. Tomēr tradicionālo pašu resursu iekasēšana Eiropas Savienības iestādēm ir ļoti nozīmīga. Budžeta kontrole arī tiek veikta, cīnoties pret krāpšanu (sk. faktu lapu [1.4.6.](#)). Ar Eiropas Lauksaimniecības garantiju fondu (ELGF), Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai (ELFLA) un struktūrfondiem saistītos darbības izdevumus pirmajā instancē turklāt kontrolē dalībvalstu iestādes.

B. Kontrole Savienības līmenī

1. Iekšējā kontrole

Visās iestādēs kontroli veic kredītrīkotāji un grāmatveži, bet pēc tam – attiecīgās iestādes iekšējais revidents.

2. Ārējā kontrole. Ārējā kontrole, ko veic Revīzijas palāta (sk. faktu lapu [1.3.12.](#))

Ārējo kontroli veic valstu revīzijas palātas un Eiropas Revīzijas palāta, kas saskaņā ar LESD 287. pantu katru gadu iesniedz budžeta lēmējinstīcijai detalizēti izstrādātus ziņojumus, proti:

- deklarāciju par pārskatu ticamību un pakārtoto darījumu likumību un pareizību (t. s. ticamības deklarāciju);
- gada pārskatu par vispārējā budžeta izpildi, tostarp par visu iestāžu un izpildaģentūru budžeta izpildi;
- īpašos ziņojumus par konkrētiem jautājumiem;
- revīzijas ziņojumus un atzinumus;
- īpašos ziņojumus un nostājas;
- īpašos gada ziņojumus par Eiropas Savienības aģentūrām un struktūrām.

Revīzijas palāta sagatavo ziņojumus arī par aizņēmumu un aizdevumu darījumiem, kā arī par Eiropas Attīstības fondu (EAF).

3. Politiskā kontrole, ko veic Eiropas Parlaments

Eiropas Parlamentā Budžeta kontroles komiteja atbild par Parlamenta nostājas sagatavošanu un it īpaši par:

- Savienības un EAF budžeta izpildes kontroli;
- Savienības, tās iestāžu un visu Savienības finansēto organizāciju finanšu pārskatu un bilances slēgšanu, iesniegšanu un revīziju;
- Eiropas Investīciju bankas finansiālās darbības kontroli (sk. faktu lapu [1.3.15.](#));
- dažādu Savienības finansējuma veidu rentabilitātes kontroli, tai īstenojot savus politikas virzienus;
- krāpšanas un pārkāpumu gadījumu izskatīšanu Savienības budžeta izpildē, to pasākumu pieņemšanu, kuru mērķis ir novērst šādus gadījumus un ierosināt izmeklēšanu, kā arī Savienības vispārējo finansiālo interešu aizsardzību.

Minētā komiteja gatavo arī lēmumus par budžeta izpildes apstiprināšanu.

Budžeta izpildes apstiprināšanas procedūra

Reizi gadā Parlaments pēc tam, kad ir izskatījis Komisijas ģenerāldirektorātu darbības pārskatus, Komisijas pārvaldības un izpildes gada ziņojumu, novērtējuma ziņojumu (saskaņā ar 318. pantu), Revīzijas palātas gada pārskatu, kā arī Komisijas un citu iestāžu sniegtās atbildes uz Revīzijas palātas jautājumiem (LESD 319. pants), saskaņā ar Padomes ieteikumu sniedz Komisijai apstiprinājumu par n-2 gada budžeta izpildi. Budžeta kontroles komitejas locekļi Informācijas lapas par Eiropas Savienību - 2018

izstrādā Parlamenta nostāju attiecībā uz Revīzijas palātas īpašajiem ziņojumiem, kas parasti tiek noformēti kā darba dokumenti, kuros sniegtas norādes galvenajam referentam budžeta izpildes apstiprināšanas jautājumā. Komisijai un citām iestādēm ir pienākums rīkoties saskaņā ar Eiropas Parlamenta konstatējumiem, kas izklāstīti tā rezolūcijās par budžeta izpildes apstiprināšanu (LESD 319. panta 3. punkts un Finanšu regulas 262. pants). Parlaments sniedz ikgadējo budžeta izpildes apstiprinājumu pārējām iestādēm un aģentūrām. Parlaments sniedz Komisijai atsevišķu apstiprinājumu par EAF budžeta izpildi, jo šis fonds vēl nav iekļauts vispārējā budžetā. Parlamenta lēmums par budžeta izpildes apstiprināšanu un rezolūcija par ES vispārējā budžeta I iedaļas (Eiropas Parlaments) izpildi tiek adresēti Parlamenta priekšsēdētājam.

Ziņojumus par budžeta izpildes apstiprināšanu Parlaments parasti izvērtē plenārsesijā līdz katra gada 15. maijam (Finanšu regulas 260. pants). Tādējādi balsošana par budžeta izpildes apstiprinājuma sniegšanu bez izņēmuma notiek maija sesijā, bet gadījumā, ja apstiprinājuma sniegšana tiek atlikta, – oktobra sesijā. Ja priekšlikumu apstiprināt budžeta izpildi neatbalsta vairākums vai ja Parlaments nolemj atlikt lēmumu par apstiprināšanu, tas informē attiecīgās iestādes vai aģentūras par iemesliem, kāpēc lēmums par budžeta izpildes apstiprināšanu ticis atlikts. Attiecīgajām iestādēm vai aģentūrām ir nekavējoties jāveic pasākumi, lai novērstu šķēršļus, kas kavē pieņemt lēmumu par budžeta izpildes apstiprināšanu. Pēc sešiem mēnešiem Budžeta kontroles komiteja iesniedz jaunu ziņojumu, kurā iekļauts jauns priekšlikums par budžeta izpildes apstiprinājuma sniegšanu vai noraidīšanu.

EIROPAS PARLAMENTA LOMA

A. Pilnvaru paplašināšanās

Laikposmā no 1958. gada līdz 1970. gadam Eiropas Parlamentu vienkārši informēja par Padomes lēmumiem sniegt Komisijai apstiprinājumu par budžeta izpildi. 1971. gadā tas ieguva tiesības apstiprināt budžeta izpildi kopā ar Padomi. Kopš 1977. gada 1. jūnija, kad stājās spēkā 1975. gada 22. jūlija Līgums, tikai Parlaments var apstiprināt budžeta izpildi pēc tam, kad ir saņēmis Padomes ieteikumu. Turklāt jāpiebilst, ka Eiropas Parlaments ar tā kompetento komiteju starpniecību veic Eiropas Komisijas komisāru amata kandidātu uzklauššanu un Budžeta kontroles komiteja veic Revīzijas palātas locekļu amata kandidātu, izraudzīto Eiropas Biroja krāpšanas apkarošanai (*OLAF*) ģenerāldirektora amata kandidātu un *OLAF* Uzraudzības komitejas locekļu amata kandidātu uzklauššanu. Šos amatus nedrīkst aizpildīt bez attiecīgo amata kandidātu uzklauššanas Parlamentā. Visbeidzot jāpiemin, ka *OLAF* ģenerāldirektoru ieceļ Eiropas Komisija pēc apspriešanās ar Parlamentu un Padomi un ka biroja Uzraudzības komitejas locekļus izraugās Eiropas Parlaments, Padome un Komisija, savstarpēji vienojoties.

B. Budžeta izpildes apstiprinājuma pielietojums

Eiropas Parlaments var nolemt atlikt budžeta izpildes apstiprināšanu, ja tas nav apmierināts ar konkrētiem Komisijas veiktās budžeta izpildes aspektiem. Atteikumu apstiprināt budžeta izpildi var pielīdzināt Komisijas demisijas pieprasījumam. Šādi draudi tika īstenoti 1998. gada decembrī: pēc balsojuma plenārsēdē, kurā noraidīja priekšlikumu par budžeta izpildes apstiprināšanu, tika izveidota piecu neatkarīgu ekspertu grupa, kas veica izmeklēšanu par Komisijai izvirzīto apsūdzību krāpšanā, sliktā pārvaldībā un nepotismā; 1999. gada 16. martā visi komisāri kolektīvi atkāpās no amata.

2009. gada aprīļa plenārsesijā, apstiprinot 2007. gada budžeta izpildi, Eiropas Parlaments atlika budžeta izpildes apstiprinājuma sniegšanu Padomei tādēļ, ka Padome atteicās sniegt informāciju, kura Parlamentam bija nepieciešama, lai tas varētu apstiprināt budžeta izpildi. Kopš minētā gada apstiprinājums par budžeta izpildi Padomei tiek atlikts un netiek sniegts. Saistībā ar apstiprinājuma sniegšanu Komisijai par Eiropas Savienības vispārējā budžeta izpildi ir jāņem

vērā, ka Parlaments 2011. un 2012. gada budžeta izpildes apstiprināšanas procedūrā ieviesa divus jaunus elementus, proti, izdevumu likumības un pareizības pārbaudi, ko aizvien biežāk papildina ar darbības rezultātu novērtējumu (LESD 318. pants, Savienības finanšu novērtējums, kura pamatā ir sasniegtie rezultāti), kā arī to, ka lēmums par budžeta izpildes apstiprināšanu var tikt “svērts”, tam pievienojot piezīmes par atsevišķām politikas jomām.

Lai gan Līgums attiecas tikai uz Komisijai sniedzamo budžeta izpildes apstiprinājumu, pārredzamības un demokrātiskas kontroles labad Parlaments sniedz atsevišķus budžeta izpildes apstiprinājumus pārējām iestādēm un institūcijām un visām aģentūrām vai līdzīgām struktūrvienībām (Eiropas Parlamenta Reglamenta VI pielikums). Kā minēts iepriekš, Komisijai, pārējām iestādēm un aģentūrām ir jāziņo par pasākumiem, ko tās veikušas, ņemot vērā Eiropas Parlamenta budžeta izpildes apstiprināšanas rezolūcijās izklāstītos apsvērumus. Dalībvalstīm jāinformē Komisija par pasākumiem, ko tās veikušas saskaņā ar Parlamenta apsvērumiem, un Komisijai tie jāņem vērā, gatavojot paveiktā darba pārbaudes ziņojumu (Finanšu regulas 262. pants).

C. Citi instrumenti

Arī Parlamenta specializētās komitejas dod savu ieguldījumu, lai nodrošinātu Savienības līdzekļu efektīvu izlietojumu, tādējādi nodrošinot arī Eiropas nodokļu maksātāju interešu ievērošanu. Turklāt Budžeta kontroles komitejas locekļi vairākkārtīgi ir tikušies ar dalībvalstu parlamentu atbilstošo komisiju, kā arī dalībvalstu revīzijas iestāžu un muitas dienestu pārstāvjiem. Komitejas locekļi ir veikuši arī vairākas izmeklēšanas uz vietas, lai noskaidrotu konkrētu problēmu pamatā esošos faktus.

Tāpat jāatceras, ka Parlaments 1995. gada decembrī pirmo reizi izmantoja savas Līgumā paredzētās tiesības veidot izmeklēšanas komiteju un sagatavoja ziņojumu saistībā ar aizdomām par krāpšanu un nesaimniecisku pārvaldību (sk. faktu lapu [1.4.6.](#)).

Lisabonas līgumā savukārt ir nostiprināti kontroles mehānismi, kurus piemēro Savienības programmās gūtajiem rezultātiem, un Komisijai turklāt ir noteikts pienākums ikgadējās budžeta izpildes apstiprināšanas procedūras satvarā iesniegt Parlamentam un Padomei visaptverošu novērtējuma ziņojumu, kas sagatavots, ņemot vērā minēto iestāžu apsvērumus.

Jean-Jacques Gay
10/2018